

සමාජ වැඩ හා පද්ධති න්‍යාය

ඕමල්පේ සෝමානන්ද හිමි

හැඳින්වීම

“පද්ධතිය” (System) යන සංකල්පය සමාජ වැඩ ඇතුළු සියළුම සමාජයීය විද්‍යාවන් ලබාගෙන ඇත්තේ ජීව විද්‍යාවෙනි. එය කිසියම් ප්‍රභවයක් අධ්‍යනය කිරීමට හා තේරුම් ගැනීමට ඇති න්‍යායකි. පද්ධති න්‍යාය වර්තමානය වන විට විවිධ ක්ෂේත්‍රවල භාවිතා කරනු ලැබේ. සමාජ පද්ධතියක් සකස් වන්නේ පුද්ගලයන් හා සමාජ සංස්ථා වලිනි. එහෙයින් සමාජ පද්ධතියක් ලෙස හඳුන්වන්නේ පුද්ගලයන් හෝ පුද්ගල කණ්ඩායම් වලින් සැකසුණු එකිනෙකා අතර සම්බන්ධතා පවත්නා, එම සම්බන්ධතා එකිනෙකාගේ හැසිරීම කෙරෙහි බලපෑමක් කරන සමස්ථයකි. අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවය කාලය හා අවකාශය මත රඳා පවතී. පද්ධතියක් නිරතුරුවම වෙනස් වෙයි. එසේ වුවද කිසියම් අවස්ථාවක එය ස්ථිර බවින්ද යුතුය (සෝමානන්ද, 2018. 85). මේ නිසා පද්ධතියේ වෙනස් වීම ම එහි ස්ථාවර බවට හේතු වෙයි. සමස්ථය සැකසී තිබෙන කොටස් උප පද්ධති ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. සෑම උප පද්ධතියකට ම විශේෂිත වූ කාර්යයක් තිබෙන අතර, ඒවායේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවය සමස්ථයේ පැවැත්ම සඳහා වේ.

මෙම සම්බන්ධතාවය ශක්තිය හා තොරතුරු හුවමාරුව මත රඳා පවතී. කිසියම් උප පද්ධතියක ඇතිවන වෙනසක් මුළු පද්ධතියටම බලපෑමක් ඇති කිරීමට සමත්ය. පද්ධති එක් වී අධි පද්ධතියක් (Supersystem) සෑදේ. සමාජය අධි පද්ධතියකි. එය සකස්ව ඇත්තේ සමාජයේ මූලික ඒකකය වන මිනිසා, පවුල හා විවිධ ආයතන හා සංවිධානවල එකතුවෙනි. ඒවා පද්ධතීන්ය. පද්ධතියක කොටස් ද එනම්,

උප පද්ධතියක්ද සමහර විට පද්ධතියක් සේ සැලකීමට පුළුවන. පවුල පද්ධතියක් සේ සැලකිය හැකිය. එවිට එහි කොටස් වන සාමාජිකයින් එනම් මව-පියා, දරුවන් උප පද්ධතීන්ය. එහෙත් සාමාජිකයින් වෙන් වෙන් වශයෙන් ගතහොත් ඔවුන්ද පද්ධතීන් ලෙස සැලකිය හැකිය. සෑම පද්ධතියකම කඩඉම් නැතහොත් සීමාවක් තිබේ. පද්ධතිය ක්‍රියාකරනුයේ එම සීමාව තුළ නැතහොත් කඩඉම තුළය.

පවුල පමණක් නොව ඕනෑම පද්ධතියක සම්බන්ධතාවයන් පද්ධතියේ සාමාජිකයින්ට අනුග්‍රහසම්පන්න නොවන සෑම විටම එම පද්ධතියේ බිඳ වැටීමක් සිදුවෙයි. එවැනි අවස්ථාවකදී එම පද්ධතියේ පැවැත්ම සපුරාලීම සඳහා වෙනත් පද්ධතියක ආධාර අවශ්‍ය වේ. සමාජ වැඩ මැදිහත් වීම සිදුවන්නේ මෙම අවස්ථාවේදීය. සමාජ වැඩ නිරතුරුවම පද්ධතීන් අතර අනුග්‍රහසම්පන්න සම්බන්ධතාවයක් ගොඩනගනු ලැබේ. මෙම ලිපියේ අරමුණ වන්නේ පද්ධති න්‍යාය සමාජ වැඩ විෂයයේදී සහ ප්‍රායෝගිකව භාවිත වන ආකාරය විග්‍රහ කිරීමයි.

පද්ධති න්‍යාය හා සමාජ පද්ධති පිළිබඳ සාහිත්‍යමය විග්‍රහය

ආවෘත පද්ධති පරිසරය සමග සම්බන්ධතාවයක් නොපවත්වයි. විවෘත පද්ධති මෙන් පරිසරයෙන් යෙදවුම් ලබා නොගන්නා අතර බාහිර පරිසරය වෙත නිමවුම් ද ලබා නොදේ. වෙනත් අයුරකින් කිවහොත් ආවෘත පද්ධති, පරිසරය නිසා බලපෑමකට හෝ පද්ධතිය නිසා පරිසරය බලපෑමකට හෝ ලක් නොවේ. එවන් පද්ධති සංකීර්ණ භාවයෙන් අඩු වන අතර ක්‍රමයෙන් අක්‍රීය භාවයට පත් වේ. ප්‍රාථමික ජන සමාජවලට අත්ව ඇත්තේ මෙම ඉරණමයි. කෙසේ වුවද සම්පූර්ණයෙන්ම විවෘත හෝ ආවෘත පද්ධතිය (කොම්ප්ටන් හා ගැලවේ, 1979), පවුලක් පළමුවැන්නට නිදසුනක් වශයෙන්ද, නාගරික ජන සමූහයක් දෙවැන්නට නිදසුනක් වශයෙන්ද දක්වා තිබේ. පද්ධතියේ කොටස් අතර අන්‍යෝන්‍ය

සම්බන්ධතාවය යථා පරිදි නොමැති වීම විසංවිධානයක් ඇති වේ. එය පද්ධතියක පැවැත්මට බාධකයකි. පවුලක අර්බුදයක් වේ නම් එවිට එය විසංවිධානය වූ පද්ධතියකි. අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට නොහැකි වේ (Monane, 1976).

සමාජ පද්ධතියක සිදුවන්නේ මිනිසුන් ද, කණ්ඩායම් ද අතර ශක්තිය හුවමාරු වීමකි. මෙම ගණිත ක්‍රියාවලියේදී ශක්තිය කෙලින්ම දැක ගැනීමට නුපුළුවන. එහෙත් ශක්තිය පවත්නා බව දැනගත හැකිය. එසේ දැනගත හැකි වන්නේ පද්ධති හා එහි කොටස් ක්‍රියාකරන අන්දම මගිනි. ඒ නිසා ශක්තිය යනු ක්‍රියා කිරීමට ඇති හැකියාව, ක්‍රියා කිරීම හෝ වෙනසක් සඳහා ඇති බලය ලෙස විස්තර කළ හැක (ඇන්ඩර්සන් හා කාටර්, 1975). පුද්ගල පද්ධතියක ශක්තිය ආහාර, ශරීරයේ සැකැස්ම (සාමාන්‍ය ද, අසාමාන්‍ය ද) බුද්ධිමය හෝ සගයන්ගෙන් ලැබෙන මානසික ආධාර, සිය විශ්වාස හා ක්‍රියාවලට ලැබෙන සංස්කෘතික අනුමැතිය, සිය සමාජය විසින් හා සංවිධානයක නම් එහි සාමාජිකයන් විසින් පිළිගැනීම තම වටිනාකම හා ඒකාග්‍රතාවය පිළිබඳ තමාගේම හැඟීම යන මූලාශ්‍රවලින් ලැබෙන බව පෙන්වා දෙයි (Anderson and Cater, 1975).

මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ පද්ධති න්‍යාය යනු සමාජ පද්ධති අතර අන්තර්ක්‍රියා ක්‍රියාවලීන්ගේ න්‍යායක් වන අතර ඒවා යම් විශාල සමස්තයක අඛණ්ඩ පැවැත්මට ඉඩ දීම සඳහා කාලයක් සමග එකිනෙකාට බලපෑම් කරන ආකාරය පැහැදිලි කරන න්‍යායක් බවය. පද්ධති වෙනස් වන්නේ තමන්ගේ ම තුලනයක් (balance) ප්‍රශස්ත නොවන නිසා හෝ වෙනත් පද්ධතිවල බලපෑම නිසා ය.

සමාජ වැඩ හා පද්ධති න්‍යාය

සමාජ වැඩවල දී පුද්ගල හැසිරීම් මෙන්ම පුද්ගලයා ජීවත්වන සමාජ පද්ධතියේ හැසිරීම්වල වෙනස්කම් හා වර්යාවන් පිළිබඳව අධ්‍යයනය සඳහා සමාජ පද්ධති න්‍යාය යොදා ගනු ලැබේ. පින්කස් හා මිනහම් (1973) විසින් හඳුන්වා දී ඇති පද්ධති හතරකි.

1. විපර්යාසකාරක පද්ධතිය (Change Agent System)
2. සේවාලාභී පද්ධතිය (Client System &)
3. ඉලක්ක පද්ධතිය (Target System)
4. ක්‍රියාකාරී පද්ධතිය (Action System)

කොම්ප්ටන් හා ගැලවේ (1979) විසින් මෙම පද්ධති හතරට අමතරව තවත් පද්ධති දෙකක් එකතු කොට ඇත. ඒවා නම් වෘත්තීය පද්ධතිය (Professional System) හා ගැටළු හඳුනා ගැනීමේ පද්ධතිය (Problem Identification System) යනුවෙනි. මෙය විශේෂිත පද්ධතියක් ලෙස මෙම ලේඛයන් සලකා ඇත්තේ සමාජ වැඩකරුවන් පරිච්ඡේද, වෘත්තීය සාරධර්ම, දැනුම හා උප සංස්කෘතිය ද විසින් තීරණය කරන හෙයිනි. ගැටළු හඳුනා ගැනීමේ පද්ධතිය යනු සමාජ වැඩකරුවන් අවධානය සඳහා සේවාලාභියෙක් විය හැකි පුද්ගලයෙකු යොමුකරන පද්ධතියයි (Compton and Galaway, 1979). සාමාන්‍ය තත්ත්වයක් තුළ සමාජ වැඩ ක්‍රමය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සාමාන්‍ය පද්ධති න්‍යායේ දායකත්වය සලකා බලනු ලැබේ (Pincus and Minaham, 2023).

පද්ධති න්‍යාය, මූලික වශයෙන් සෑම පුද්ගලයෙකුම විවිධ පද්ධති තුළ පැවැත්මක් ඇත. මෙම පද්ධති පුද්ගලයන්, පවුල, අසල්වැසියන්, පාසල, රැකියාව, නගර සහ අවසානයේ ජීවත්වන රට සහ සමස්තයක් ලෙස පෘථිවිය අයත් වේ. මෙම පද්ධති හැසිරීම් සහ අභිප්‍රේරණ පැහැදිලි

කිරීමට උපකාරී වන අතර එක් පද්ධතියක වෙනස් වීම් අනෙකුත් පද්ධතිවල සමතුලිතතාවයට බලපෑම් කළ හැක. මෙම අවබෝධය සමාජ වැඩකරුට සිය සේවාව කරගෙන යාමට උපකාරී වේ (ජෙරිකා මෝගන, 2022). සමාජ පද්ධතියක් යනු ඒකකයක් ලෙස සැලකිය හැකි සංස්කෘතික හා ව්‍යුහාත්මක මූලද්‍රව්‍ය වල අන්තර් පරායත්ත සමූහයකි. සමාජ පද්ධතියක් පිළිබඳ සංකල්පය වඩාත් වැදගත් සමාජ විද්‍යාත්මක මූලධර්ම වලින් එකකි. සමස්තය එහි කොටස්වල එකතුවට වඩා වැඩි බව පෙන්වුම් කෙරේ (ඇෂ්ලි ක්‍රොස්මන්). සමාජයක මිනිසුන් සම්බන්ධතා ලක්ෂණයන්ගෙන් හා රටාවකින් සංවිධානය වූ පද්ධතියක් ලෙස සැලකේ (සමාජ වැඩ වචන මාලාව කොමි ශබ්දකෝෂය).

සමාජ පද්ධතියක් යනු පුද්ගලයන්, කණ්ඩායම් සහ ආයතන අතර පවතින සුසංයෝගී සමස්ථයක් ගොඩනැගෙන සම්බන්ධතා ජාලයකි (විකිපීඩියා). සමාජ වැඩ වල පද්ධති න්‍යාය පදනම් වී ඇත්තේ පද්ධතියක් ලෙස එකට ක්‍රියා කරන විවිධ සාධක මගින් හැසිරීමට බලපෑම් ඇතිවේ යන අදහසිනි. මෙම සාධකවලට පවුල, මිතුරන්, සමාජ සැකසුම, ආර්ථික පන්තිය සහ නිවසේ පරිසරය ඇතුළත් වේ (සමාජ වැඩ බලපත්‍ර සිතියම). පවුල් පද්ධති න්‍යාය යනු පවුලක පුද්ගලයන් අතර සහ එම පවුල තැන්පත් වී ඇති සන්දර්භය අතර අන්තර්ක්‍රියා කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන මානව ක්‍රියාකාරීත්වය අවබෝධ කර ගැනීමේ ප්‍රවේශයකි (වොට්සන්, 2012). පද්ධති න්‍යාය භෞමික ස්ථිතික පද්ධති විස්තර කිරීම සඳහා ප්‍රබල ක්‍රමයක් සපයයි, එනම් ප්‍රතිපෝෂණ පාලිත නියාමන ක්‍රියාවලීන් මගින් නියාමනය වන බැවින්, මනෝවිද්‍යාත්මක පර්යේෂණ සඳහා පද්ධති න්‍යාය ද ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වේ (Schneider, 2001).

සාකච්ඡාව

සමාජ පද්ධති (Social System)

සමාජ පද්ධතියක් වෙතත් පද්ධතියකින් වෙන් කර දක්වන්නේ කෙසේද? එහි සැකැස්ම හා ක්‍රියාකාරීත්වය මේ අතර ප්‍රධාන තැනක් ගනී. සමාජ පද්ධතියක් සකස් වන්නේ පුද්ගලයන්ගෙනි. එම පුද්ගලයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවයක් පවතී. එහෙයින් සමාජ පද්ධතියක් ලෙස හඳුන්වන්නේ පුද්ගලයන් හෝ පුද්ගල කණ්ඩායම්වලින් සැකසුනු, එකිනෙකා අතර සම්බන්ධතා පවත්නා, එම සම්බන්ධතා එකිනෙකාගේ හැසිරීම කෙරෙහි බලපෑමක් කරන සමස්ථයකි. මිනිසුන් අතර පවත්නා සම්බන්ධතා. අවශ්‍යතා අනුව වෙනස් කළ හැකි පරිදි විවිධ හේතු නිසා වෙනස් වන සම්බන්ධතා ය. ඔල්සෙන් (1968) “පද්ධතියක් එකිනෙකට සම්බන්ධ වූ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් සැදුම්ලත් එක් සමස්තයක් වශයෙන් හඳුන්වයි.” සමාජ පද්ධතිවලට නිදසුනක් ලෙස පවුල, සංවිධාන ජන කොටස් සහ සංස්කෘතීන් පෙන්වා දිය හැක.

විවෘත හා ආවෘත පද්ධති (Open and Closed System)

පද්ධති න්‍යාය විවෘත හා ආවෘත පද්ධති පිළිබඳව ද විස්තර කරයි. විවෘත පද්ධති තම කඩ ඉම් නැතහොත් සීමාවන්ගෙන් ඔබ්බට ගොස් පරිසරය සමඟ සම්බන්ධතා පවත්වන නමුදු ආවෘත නැතිනම් වැසුණු පද්ධතියකට එසේ කළ නොහැක.

- යෙදවුම් (Input)
- ක්‍රියාවලිය (Process)
- නිමවුම් (Output)
- ප්‍රතිපෝෂණය (Feedback)

පද්ධති න්‍යායේ වැදගත් සංකල්පයකි. විවෘත පද්ධතියක් පරිසරයෙන් යෙදවුම් ලබාගෙන ක්‍රියාවලියකට ලක්කොට, පරිසරයට නිමවුම් ලබාදෙයි. පරිසරය හා පද්ධති අතර පවත්නා සම්බන්ධතාවය පද්ධතියේ පැවැත්මට මූලික වේ. මෙය නිදසුනකින් වඩාත් පැහැදිලිව විස්තර කිරීමට පුළුවන. රෝහලක් පද්ධතියක් සේ සලකා එම උදාහරණය සාකච්ඡා කළ හැක.

මෙහිදී පරිසරයේ යෙදවුම් ලෙස රෝගීන් (පරිසරයේ යෙදවුම් අතර රෝහලට ලැබෙන සම්පත් ද වේ. එහෙත් මෙහිදී නිදර්ශනය සරල කිරීම පිණිස රෝගීන් පමණක් ගෙන ඇත. ඔවුනට ප්‍රතිකාර කිරීම පද්ධතියේ ක්‍රියාවලිය වේ. එම ක්‍රියාවලිය තුළින් නිමැවුමක් ඇති වේ. එනම් රෝගීන් නිරෝගී පුද්ගලයන් වීම. එම නිමැවුම් යළි පරිසරයට එක් වේ. ඒ අනුව පරිසරයෙන් පද්ධතියට පෝෂණයක ලැබේ. රෝගීන් නිරෝගී කිරීම නිසා රෝහලේ ක්‍රියාකාරීත්වය පරිසරය විසින් අගය කිරීමට පටන් ගනී. ඒ අනුව තව තවත් සම්පත් රෝහල කෙරෙහි යොමු කරනු ලැබේ. එමගින් පවත්නා තත්ත්වයට වඩා යහපත් සේවයක් ලබා දීමට හැකිවේ. මේ නිසා පද්ධතියේ ක්‍රියාවලියට ප්‍රතිපෝෂණය බලපෑමක් වේ. පද්ධතියේ කඩඉම් වලින් ඔබ්බට ගොස් විවෘත පද්ධතියක් ශක්තිය හා තොරතුරු හුවමාරු කරගනී. මානව පද්ධති වර්ධනය වී ක්‍රමික බවට හා සංකීර්ණ බවට පත්වන්නේ මේ හේතුවෙනි.

“ආවෘත පද්ධති පරිසරය සමග සම්බන්ධතාවයක් නොපවත්වයි. විවෘත පද්ධති මෙන් පරිසරයෙන් යෙදවුම් ලබා නොගන්නා අතර බාහිර පරිසරය වෙත යෙදවුම් ලබා නොගන්නා අතර බාහිර පරිසරය වෙත නිමවුම් ද ලබා නොදේ වෙනත් අයුරකින් කිවහොත් ආවෘත පද්ධති, පරිසරය නිසා බලපෑමකට හෝ පද්ධතිය නිසා පරිසරය බලපෑමකට හෝ ලක් නොවේ. එවන් පද්ධති

සංකීර්ණ භාවයෙන් අඩුවන අතර ක්‍රමයෙන් අක්‍රීය භාවයට පත් වේ. “ප්‍රාථමික ජන සමාජවලට අත්ව ඇත්තේ මෙම ඉරණමයි. කෙසේ වුවද සම්පූර්ණයෙන්ම විවෘත හෝ ආවෘත සමාජ පද්ධති නොමැත. ඇත්තේ සාපේක්ෂ වශයෙන් විවෘත හෝ ආවෘත පද්ධතිය (Compton and Galaway, 1979)”

ආවෘත පද්ධතියකට යෙදවුම් පරිසරයෙන් ලැබෙන නිසා පරිසරයෙන් පද්ධතියට, නිමැවුම් පද්ධතියෙන් පරිසරයට යැවෙන නිසා පද්ධතියෙන් පරිසරයට යැවෙන නිසා පද්ධතියෙන් පරිසරයටද බලපෑමක් ඇති වේ. එසේ වුවද මෙහිදී පද්ධතියේ අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා පරිසරයෙන් හෝ පරිසරයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා පද්ධතියෙන් හෝ පූර්ණ බලපෑමක් ඇති වන බවක් අදහස් නොවේ. පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරීත්වය එහි උප-පද්ධති අනුව සිදුවෙයි. ක්‍රියාකාරීත්වය හරි හැටි අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා පරිසරය මෙන්ම පද්ධතිය ද අධ්‍යයනය කළ යුතුය.

පරිසරයට අයත් වන්නේ කාලය, අවකාශය, ද්‍රව්‍යය, අවස්ථාව, වර්ෂා සහ සිද්ධීන්ය. පරිසරයේ සමහර අංශ පද්ධතියට බෙහෙවින් වැදගත් වන්නට පුළුවන. තවත් සමහර ඒවා අවැදගත් විය හැක. නුගත් ජන සමාජයකට පාසලක් නොවැදගත් වීමක්, රෝහලක් වැදගත් වීමත් නිදසුනකි. පද්ධතිය හා පරිසර යන දෙකම අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පද්ධතිය කෙසේ පරිසරයට අනුරූප වන්නේ ද වඩා සාර්ථක හැසිරීම කුමක්ද එය කෙසේ ඇති කළ හැකි ද යන කරුණු ද දැනගත හැකි වේ.

සංවිධානය (Organization)

සංවිධානය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ සමස්ථයක් වීම සඳහා කොටස් (උප පද්ධති) කිසියම් පිළිවෙලකට සැකසීමය. එනම් පද්ධතිය

ක්‍රියාකාරී වන සේ සැකසීමයි. මානව පද්ධතිවල මෙම සැකසීම මිනිසුන් විසින් හිතාමතාම කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස සෞරග්‍රහ මණ්ඩල පද්ධතිය එසේ හිතාමතා සැකසුවක් නොවේ. ස්වභාව ධර්මයා විසින් සංවිධානය කරනු ලැබුවකි.

මෝටර් රථයක් සැකසී ඇත්තේ කොටස් රාශියකිනි. මෙම කොටස් ක්‍රමානුකූලව අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවයක් ඇතිවන සේ නොකැබූවහොත් එය පණගැන්විය නොහැක. මෝටර් රථය පණගැන්වීමකට නම් අදාළ කොටස් වලට සිය නියමිත කාර්යය ඉටු කිරීමට හැකිවන අයුරින්ද, අනෙක් කොටස් සමග සම්බන්ධතා පැවැත්විය හැකි වන අයුරින් ද කළ යුතුය. මෙසේ සැකසීම මෝටර් රථයේ කොටස් සංවිධානය කිරීමයි. මිනිසාගේ ශරීරයේ ද පද්ධති කිහිපයක එකතුවකි. ස්වසන පද්ධතිය එයින් එකකි. උප පද්ධති වලට නාසය, ස්වසනාලය, පෙනළු ආදිය අයත් වේ.

ස්වසනය හරිහැටි ක්‍රියාත්මක වී පුද්ගලයා නිරෝගී ශක්තිමත් පුද්ගලයකු වශයෙන් සිටින්නේ එම උප පද්ධති සියල්ලක්ම සිය කාර්යයන් නිසි ලෙස ඉටු කරන විට පමණි. එසේ කිරීමට ඒවා සංවිධානය වී තිබිය යුතුය. දැඩි සංවිධානයකින් යුතු පද්ධතියක කොටස් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවය ද එකිනෙකා කෙරෙහි යැපීම ද වැඩි වන අතර අඩු සංවිධානයකින් යුතු පද්ධතියක කොටස් අතර සම්බන්ධතාවය හා එකිනෙකා අතර යැපීම ද ලිහිල් ය. මොහාන් (1976) විසින් “පවුලක පළමුවැන්නට නිදසුනක් වශයෙන් ද, නාගරික ජන සමූහයක් දෙවැන්නට නිදසුනක් වශයෙන් ද දක්වා තිබේ.” පද්ධතියේ කොටස් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවය යථා පරිදි නොමැති විට විසංවිධානයක් ඇති වේ. එය පද්ධතියක පැවැත්මට බාධකයකි. පවුලක අර්බුදයක් වේ නම් එවිට එය විසංවිධානය වූ පද්ධතියකි. එවිට පද්ධතියේ අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීමට නොහැකි වේ.

මායිම් (Boundaries)

පද්ධතියක මායිම් නොහොත් සීමාවන් විස්තර කළ හැකි වන්නේ එම පද්ධතියේ කොටස් අතර හා පරිසරය සමග ඇති අන්‍යෝන්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය නිරීක්ෂණය කිරීමෙනි. පද්ධතියේ මායිම් එහි ක්‍රියාකාරීත්වය තීරණය කරයි. එය එක්තරා අන්දමක පාලනයකි. සමාජ පද්ධතිවල මායිම් එහි ක්‍රියාකාරීත්වය තීරණය කරයි. එය එක්තරා අන්දමක පාලනයකි. සමාජ පද්ධතිවල මායිම් නොහොත් සීමාවන් තීරණය කිරීම අසීරුය. මන්ද ඒවා විවිධ අන්දමේ හා විවිධ තරාතිරමේ සම්බන්ධතා පරිසරය සමග පවත්වන හෙයිනි. සමාජ පද්ධතියක පරිසරය තීරණය කිරීම ද අසීරු ය. කෙසේ වුවද මායිම් හැඳින ගැනීම පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරීත්වය හා පරිසරය සමග පවත්නා සන්බන්ධතා දැනගැනීමට උපකාරී වේ. මායිම් බල ප්‍රදේශයක් බදුය. උදාහරණයක් ලෙස ඕනෑම ආගමික පූජක සංවිධාන මෙයට නිදසුනකි. සමාජ වැඩ වෘත්තිය තවත් නිදසුනකි.

මෙම පද්ධතීන්හි හැසිරීම තීරණය කරන නිශ්චිත නීතිරීති තිබේ. සම්බන්ධතා පැවැත් වෙන අන්දම ද තොරතුරු හුවමාරු කරන අන්දම ද පද්ධතියේ නීති රීති මගින් පැහැදිලි කර ඇත. එම නීති රීති පද්ධතිය තුළ මෙන්ම ඉන් පිටතට ශක්තිය හෝ තොරතුරු පහසුවෙන් ගලා නොයයි. විවෘත පද්ධති මායිම් වලින් ඔබ්බට ගොස් ශක්තිය හා තොරතුරු හුවමාරු කරගනී. පවුලේ සාමාජිකයින් අතර ශක්තිය හා තොරතුරු හුවමාරුව පහසුවෙන් සිදු වේ. එම තොරතුරු හා ශක්තිය පවුල් පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරීත්වය ප්‍රමාණවත් නොවන විට වෙනත් පද්ධතියක පිහිට පැතිමට සිදුවේ. එසේ වුවද එහිදී තොරතුරු හා ශක්තිය ගලා යාම තුළ තරම් පහසුවෙන් සිදුවන්නේ නැත.

ශක්තිය (Energy)

ඇන්ඩර්සන් හා කාටර් යන ලේඛකයන්ට අනුව සමාජ පද්ධතියක ශක්තිය;

“සමාජ පද්ධතියක සිදුවන්නේ මිනිසුන් ද, කණ්ඩායම් ද අතර ශක්තිය හුවමාරු වීමකි.” මෙම ගණිත ක්‍රියාවලියේදී ශක්තිය කෙලින්ම දැකගැනීමට නුපුළුවන. එහෙත් ශක්තිය පවත්නා බව දැන ගත හැකිය. එසේ දැනගත හැකි වන්නේ පද්ධති හා එහි කොටස් ක්‍රියාකරන අන්දම මගිනි. එනිසා ශක්තිය යනු ක්‍රියා කිරීමට ඇති හැකියාව, ක්‍රියා කිරීම හෝ වෙනසක් සඳහා ඇති බලය ලෙස විස්තර කළ හැක (Anderson and Cater, 1975).”

පද්ධතිය හෝ එහි කොටස් නිසියාකාරව ක්‍රියා කිරීමට ශක්තිය සංවිධානය වී තිබිය යුතුය. ශක්තිය හුවමාරුව ක්‍රමානුකූලව විය යුතුය. එසේ වූ විට පද්ධතියේ ශක්තිය තව තවත් වැඩිවේ. නොඑසේ නම් ශක්තිය හීන වී පද්ධතිය අකර්මන්‍ය වේ. පද්ධතියකට ශක්තිය ලැබෙන මූලාශ්‍ර ගණනාවක් තිබේ.

“පුද්ගල පද්ධතියක ශක්තිය ආහාර, ශරීරයේ සැකැස්ම (සාමාන්‍ය ද, අසාමාන්‍ය ද) බුද්ධිය හෝ සගයන්ගෙන් ලැබෙන මානසික ආධාර, සිය විශ්වාස හා ක්‍රියාවලට ලැබෙන සංස්කෘතික අනුමැතිය, සිය සමාජය විසින් හා සංවිධානයක නම් එහි සාමාජිකයන් විසින් පිළිගැනීම තම වටිනාකම හා ඒකාග්‍රතාවය පිළිබඳ තමාගේම හැගීම යන මූලාශ්‍ර වලින් ලැබෙන බව පෙන්වා දෙයි (Anderson and Cater, 1975).”

මේ අනුව ඉහත දැක්වූ පුද්ගලයකුට ලැබෙන ශක්තිය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් තුනකින් සමන්විත වේ. එනම්

1. ජීව විද්‍යාත්මක ලැබෙන ශක්තිය - ශරීරයේ සැකසීම, බුද්ධිය හා චිත්තවේගීය හැකියා.
2. පුද්ගලයා තුළින් ලැබෙන ශක්තිය - විශ්වාසය, ඇදහිලි හා ආත්ම විශ්වාසය.
3. බාහිර පරිසරයෙන් ලැබෙන ශක්තිය - ආහාර, තමාට සමාජයෙන් ලැබෙන අනුබලය, පිටුවහල හා පිළිගැනීම, බුද්ධිමය හා චිත්තවේගීය හැකියා.

ආතතිය (Tension)

මිනිසුන් අතර හෝ සංවිධානය තුළ ආතතිය ඇතිවීම අනර්ථකාරී දෙයක් සේ සැලකුවද පද්ධති න්‍යායේ “ආතතිය” සංකල්පය එයට වඩා වෙනස්ය. ඒ අනුව ආතතිය, සජීවී, අනුරූප වීමේ හැකියාව ඇති ඕනෑම පද්ධතියක තිබිය යුතු ලක්ෂණයක් සේ සැලකේ. ආතතියක් ඇති වන්නේ මන්ද, කෙසේද යන්න විමසිය යුතුය. කඩඉම් හරහා ශක්තිය හා තොරතුරු හුවමාරුව හේතුකොටගෙන ආතතිය ඇති වේ. එනම් ආතතිය ඇති වන්නේ පරිසරයේ යෙදවුම් හේතුවෙනි. එනිසා විවෘත පද්ධතියකට ආතතියෙන් මිදීමට නොහැක. “සෑම මිනිස් හැසිරීමකට තේරුමක් ඇත” පිළිගැනීම පද්ධති න්‍යායේ ආතතිය පිළිබඳ සංකල්පය හා සමග කොතරම් සමීප වන්නේ දැයි සලකා බැලීම වටී.

සන්නිවේදනය (Communication)

පද්ධතිය තුළ කොටස් අතර හෝ පද්ධතිය හා පරිසරය සමග හෝ පද්ධතිය හා තවත් පද්ධතියක් පද්ධති සමග තොරතුරු හුවමාරු කරගැනීම සන්නිවේදනය සේ සාමාන්‍ය සැලකේ. එහෙත් එය තවත් පුළුල් ව සලකන කල පද්ධති ව්‍යුහයේ ශක්තිය හුවමාරු කරගැනීම ද සන්නිවේදනයට ඇතුළත්ය. මේ අනුව සන්නිවේදනය එක්තරා අන්දමක ශක්තියක් ලෙස ද සැලකේ. පද්ධතියක ක්‍රමානුකූලව බව නැතිනම්

සංවිධිත බව සන්නිවේදනය මත රඳා පවතී. පද්ධතියේ කොටස් අතර සුහදතාවය හා සම්බන්ධතාවය ඇති වන්නේ එමගිනි.

ප්‍රතිපෝෂණය (Feedback)

ප්‍රතිපෝෂණය පද්ධතියක ක්‍රියාකාරීත්වයට බෙහෙවින් වැදගත් ය. එමෙන්ම අවශ්‍ය ය. එය කිසියම් ක්‍රියාවකට ලැබෙන ප්‍රතිචාරය පමණක් නොව එම ප්‍රතිචාරය අනුව පද්ධතියේ අනුරූප වීම ද ඇතුළත්ය.

“පද්ධති න්‍යාය භෝමියස්ටික පද්ධති විස්තර කිරීම සඳහා ප්‍රබල ක්‍රමයක් සපයයි. එනම් ප්‍රතිපෝෂණ පාලිත නියාමක ක්‍රියාවලීන් සිදුවන පද්ධති. මානව ඉලක්ක මෙහෙයවන හැසිරීම් එවැනි ක්‍රියාවලීන් මගින් නියාමනය වන බැවින්, මනෝවිද්‍යාත්මක පර්යේෂණ සඳහා පද්ධති න්‍යාය ද ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වේ (Schneider, 2001).”

මේ නිසා පද්ධතිය සිය අරමුණ ඉටු කර ගැනීම සඳහා ස්වයං යොමුවීමක් ඇති කරගනුයේ ප්‍රතිපෝෂණයෙනි.

අනුගතවීම (Adaption)

පද්ධතියක ඇති සුවිශේෂ ලක්ෂණයක් වන්නේ පවතින තත්ත්වයට ගැලපෙන අන්දමට ක්‍රියා කිරීමට එයට ඇති හැකියාවයි. මෙම හැකියාව විවෘත පද්ධතිද බෙහෙවින් දක්නට ලැබේ. එහෙත් මෙසේ අනුගත වීමට ඇති හැකියාව කිසියම් සීමාවක් තුළ පමණක් සිදුවේ. අනුගත වීමට නොහැකි තත්ත්වයකට පත්වුවහොත් පද්ධතිය විනාශ වෙයි. පවුලේ ආදායම් උත්පාදකයා ලෙස කටයුතු කර පියා මිය ගියහොත් මව හෝ වෙනත් දරුවෙක් ඒ වගකීම් බාරගනු ඇත. එසේ නොකළහොත් එම පවුල බිඳ වැටේ. එහෙත් මවට හෝ දරුවාට එම වගකීම බාරගත හැකි වන්නේ කිසියම් සීමාවක් තුළය. සමාජයන්ද පවතින තත්ත්වයන්ට ගැලපෙන අයුරින් සකස් වෙමින් බිඳ නොවැටී ආරක්ෂා වීමට උත්සාහ දරයි. එහෙත් එසේ නොහැකි අවස්ථාවලදී

විප්ලව ආදිය මගින් සම්පූර්ණ වෙනස්වීමක් ඇති වේ. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ කිසියම් සීමාවක් තුළ ඕනෑම පද්ධතියකට වෙනස් වී අනුගත වීමට ඇති හැකියාවයි. සමාජ වැඩ වෘත්තියේ දී එක් උපකල්පනයක් වන්නේ පුද්ගලයාට වෙනස් වීමට ඇති හැකියාවයි. සමාජ වැඩ වෘත්තියේදී ද එක් උපකල්පනයක් වන්නේ පුද්ගලයාට වෙනස් වීමට ඇති හැකියාවයි. සමාජ වැඩ මැදිහත්වීම සිදුවන්නේ මෙම උපකල්පනය පදනම් කරගෙනය.

සමතුලිතතාවය (Equilibrium)

පද්ධතියක් සෑමවිටම සමතුලිතතාවය රැකගැනීමට උත්සාහ ගනී. එසේ කරනුයේ පද්ධතියේ මනා පැවැත්ම සමතුලිත අවස්ථාවේදී තහවුරු වන බැවිනි, කෙසේ වුවද සමතුලිතතාවයට බාධාවක් වේ නම් සමතුලිතතාවය ඇති කර ගැනීම සඳහා පද්ධතිය අවස්ථානුකූලව අනුගත වෙයි. එහෙයින් අනුගත වීම සමතුලිතතාවය රැක ගැනීමේ ක්‍රියාදාමයකි. සමාජ වැඩ වෘත්තිය පද්ධති න්‍යාය උපයෝගී කර ගැනීමේදී උපකාර කරනුයේ සේවා ලාභියා කිසියම් හේතුවක් නිසා අසමතුලිතතාවයට පත්ව සිටින්නේ නම් යෝග්‍ය ක්‍රියා මාර්ගයක් තුළින් සමතුලිතතාවය ඇතිකර ගැනීම සඳහාය.

සමාජ වැඩ හා පද්ධති න්‍යාය (Social Work and System Theory)

සමාජ වැඩ යනු ගැටළු වලින් පීඩා විඳින සහ අවදානමකට ලක්විය හැකි පුද්ගලයින්ට සහ ප්‍රජාවන්ට ඵ්දිනෙදා ජීවිතයේදී මුහුණ දෙන අභියෝග කළමණාකරණය සිය ජීවිතය පවත්වාගෙන යාමට උපකාර කරන වෘත්තියකි. සමාජ වැඩ කරුවෝ පුද්ගල, පවුල්, ප්‍රජා කණ්ඩායම් සහ ප්‍රජාව වෙනුවෙන් පෙනීසිටීම සහ ඔවුන්ගේ අභිවෘද්ධිය සඳහා කැපවෙමින් කටයුතු කරන වෘත්තිකයන් පිරිසකි. සමාජ වැඩ වෘත්තිකයන් සිය විද්‍යා විෂයයන් තුළින් ලබාගත් න්‍යායාත්මක දැනුම පදනම් කොටගෙන මිනිස් හැසිරීම අධ්‍යයනය කරනු ලැබේ. පද්ධතිය

යන සංකල්ප සමාජ වැඩකරුවන්ට වැදගත් වන්නේ මන්දැයි පිචාඩ් (Pichard) නැමැති ලේඛකයා විස්තර කර ඇත. ඔහුට අනුව

“(පද්ධති) සංකල්පය සමාජ වැඩකරුවන්ට ප්‍රයෝජනවත් වන්නේ අදහස් හා වස්තූන් අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව කාලය හා අවකාශය අනුව දැකීමට එමඟින් ඉඩකඩ සැලසන හෙයිනි. සමාජ වැඩකරුවන් කුමන කාර්ය කොටසක් (භූමිකාවක්) යටතේ සිය සේවාලාභීන් සමග කටයුතු කළද ඔවුන් සමග පවත්නා සම්බන්ධතා දැනගැනීම සඳහා පද්ධති න්‍යාය විශේෂයෙන්ම උපකාරී වෙයි (Pichard, 1979).”

සමාජ වැඩ පරිච්ඡේදී සමාජ වැඩකරු ක්‍රියාකරන පද්ධති හතරක් (4) පින්කස් හා මිනහන් විසින් හඳුනාගෙන තිබේ. ඒවා නම්,

1. විපර්යාසකාරක පද්ධති (Change Agent System)
2. සේවාලාභී පද්ධතිය (Client System)
3. ඉලක්ක පද්ධතිය (Target System)
4. ක්‍රියාකාරී පද්ධතිය (Acion System), (Pincus and Minaham, 1973)

කොමිස්ටන් හා ගැලවේ (1979) විසින් මෙම පද්ධති හතරට (4) අමතරව තවත් පද්ධති දෙකක් එකතු කොට ඇත. ඔවුන් පවසන්නේ සමාජ වැඩ පරිච්ඡේදී සමාජ වැඩකරුට පද්ධති හයක (6) ක්‍රියාකිරීමට සිදුවන බවයි. ඔවුන් එකතු කර ඇති පද්ධති දෙක වන්නේ,

5. වෘත්තීය පද්ධතිය හා (Professional System)
6. ගැටළු හඳුනාගැනීමේ පද්ධතිය (Problem Identification System)

සමාජ වැඩ පරිචය වී තිබෙන්නේ සැලසුම් කළ වෙනසක් උදෙසාය. එම පරමාර්ථය ඉටුකරගැනීමට කටයුතු කරනුයේ සමාජ වැඩකරුවෝය. ඔහු කිසියම් නියෝජිත ආයතනයක හෝ සංවිධානයක සාමාජිකයෝ වෙති. ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය තීරණය වන එක් ප්‍රධාන සාධකයක් වන්නේ සංවිධානයක සාමාජිකයෝ වෙති. ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය තීරණය වන එක් ප්‍රධාන සාධකයක් වන්නේ සංවිධානය හෝ නියෝජ්‍යායතනයයි. ඒවායේ ප්‍රතිපත්ති, සම්පත්, පරිචය සඳහා දැඩි බලපෑමක් වෙයි. විපර්යාසකාරක පද්ධතිය ලෙස සැලකෙන්නේ සමාජ වැඩකරු හා ඔහු සාමාජිකයෙකු හෝ කොටස්කරුවෙකු වන යට කී ඔහු සේවයේ යොදවන සංවිධානය හෝ නියෝජිතායතනයන්ය. සමාජ වැඩකරුගේ හෝ ඔහුගේ සංවිධානයේ හෝ නියෝජිතායතනයේ සේවය අපේක්ෂා කරන පුද්ගලයා, පවුල, කණ්ඩායම හෝ ප්‍රජාව සේවාලාභී පද්ධතිය වේ.

ඉලක්ක පද්ධතිය වන්නේ විපර්යාස කාරකයා පද්ධතිය විසින් වෙනසකට ලක් කරන පුද්ගලයන්ය. මේ නිසා බොහෝ අවස්ථාවල ඉලක්ක පද්ධතිය හා සේවාලාභී පද්ධතිය එකක්ම වෙයි. එහෙත් වෙනස් සේවාලාභී පද්ධතියෙන් ඔබ්බෙහි වෙනත් ජන කණ්ඩායමක් වෙත යොමු වූ විට එය ඉලක්ක පද්ධතිය බවට පත්වේ. උදාහරණයක් ලෙස, බාලාපවාරියෙකු සමාජ වැඩකරු වෙත අධිකරණයක් විසින් යොමු කරනු ලැබේ. ඔහුගේ අපවාරි තත්ත්වය වෙනස් කිරීම අරමුණු කරගෙන මැදිහත් වීම ඇරඹේ. මෙම ක්‍රියාවලියේදී අපවාරි බවට ළමයාගේ පවුලේ සාමාජිකයන් ද බෙහෙවින් සම්මතවී වී ඇති බව සමාජ වැඩකරුට පෙනී යයි. ඒ නිසා පවුල් පද්ධතියේ ද වෙනසක් ඇති කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. සමාජ වැඩකරු ඒ සඳහා ද යොමු වේ. මෙම නිදර්ශනයේ මුල් අවස්ථාවේදී සේවාලාභියා ඉලක්ක පද්ධතිය වී සිටියද අනතුරුව පවුල් පද්ධතිය ඉලක්ක පද්ධතිය බවට පත්වෙයි. විශේෂයෙන්ම සමාජ

සංවර්ධන ප්‍රවේශයකදී සමාජ වැඩ පරිචය සේවාවලාභී පද්ධතිය සමග කටයුතු කරන්නේ ඒ තුළින් එයට වඩා පුළුල් වෙනත් පද්ධතියක වෙනසක් ඇති කිරීම පිණිස ය. මේ නිසා බොහෝ සෙයින්ම සමාජ වැඩ පරිචය ඉලක්ක පද්ධතිය වෙත යොමු වී තිබේ.

වෙනස ඇති කිරීම සඳහා සමාජ සහාය ලබා ගන්නා සියළුම පුද්ගලයන් හා කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරී පද්ධතියට අයත් වේ. සමාජ වැඩකරු ද එයට අයත් ය. මේ අනුව සේවාවලාභී පද්ධතිය හා ඉලක්ක පද්ධතියේ වෙනසක් ඇති කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීමට හවුල් වන සියළුමදෙනා ක්‍රියාකාරී පද්ධතිය වේ. සමහර විට මෙම පද්ධතිය සමාජ වැඩකරුට පමණක් සීමා විය හැකි තරම් සීමිත විය හැකි අතර තවත් වරක පවුල, පාසල, පන්සල, ප්‍රජා සංවිධාන හෝ දේශපාලන පක්ෂ වැනි පුළුල් සංවිධාන කෙරෙහි විහිදෙන තරම් විශාලද විය හැකිය. සමාජ වැඩකරුවන්ගේ වෘත්තීය සංගමය, ඔවුන් පරිචය සඳහා සුදානම් කරන අධ්‍යාපන පද්ධතිය, සාරධර්ම හා වෘත්තීය පරිචය සඳහා අනුමැතිය ද වෘත්තීය පද්ධතියට අයත් වේ.

කොම්ප්ටන් හා ගැලවේට් අනුව, “මෙය විශේෂිත පද්ධතියක් ලෙස මෙම ලේඛකයන් සලකා ඇත්තේ සමාජ වැඩකරුගේ පරිචය, වෘත්තීය සාරධර්ම, දැනුම හා උප සංස්කෘතිය ද විසින් තීරණය කරන හෙයින් (Compton and Galaway, 1979).”

ගැටළුව හඳුනාගැනීමේ පද්ධතිය යනු සමාජ වැඩකරුගේ අවධානය සඳහා සේවාවලාභියෙක් විය හැකි පුද්ගලයෙකු යොමුකරන පද්ධතියයි. මේ නිසා මෙම පද්ධතියට පුද්ගලයෙකු හෝ කණ්ඩායමක්, සංවිධානයක් හෝ නියෝජිතායතනයක් අයත් විය හැක. ඉහත සඳහන් කළ නිදසුනේ බාලාපවාරියා සමාජ වැඩකරුගේ අවධානය සඳහා සේවාවලාභියෙක් විය හැකි පුද්ගලයෙකු යොමුකරන පද්ධතියයි. මේ නිසා මෙම පද්ධතියට පුද්ගලයෙකු හෝ කණ්ඩායමක් සංවිධානයක් හෝ

නියෝජිතායතනයක් අයත් විය හැක. ඉහත සඳහන් කළ නිදසුනේ බාලාපචාරියා සමාජ වැඩකරු වෙත යොමු කළ අධිකරණය වෙත යොමු කළ ගැටළුව හඳුනා ගැනීමේ පද්ධතියයි.

සමාජ පද්ධති න්‍යාය සමාජ වැඩ පරිචය සඳහා නව පර්යාලෝකයක් ලබා දී ඇත. ඉහත සඳහන් කළ නිදසුනේ බාලාපචාරියා සමාජ වැඩකරු වෙත යොමු කළ අධිකරණය ගැටළුව හඳුනාගැනීමේ පද්ධතියයි.

සමාජ පද්ධති න්‍යාය සමාජ වැඩ පරිචය සඳහා නව පර්යාලෝකයක් ලබා දී ඇත. ඉහත සඳහන් කළ පරිදි මැදිහත්වීම් සිදු කරන හා එයට සහභාගී වන හා සහභාගී කරවා ගන්නා අංශ, පද්ධති වශයෙන් හඳුනා ගැනීමෙන් ලබා ගන්නා තොරතුරු හා දැනුම සම්භාරය අවශ්‍ය හා ප්‍රමාණවත් පරිදි සකසා ගැනීමට පහසු වේ. පරිසරයට අනුරූපවීමේ වැදගත්කමක්, විවෘතභාවය පද්ධතියේ පැවැත්මට බලපවත්වන අන්දමක් මෙම න්‍යායේ පැහැදිලි කර දී ඇත. සමාජ සම්බන්ධතා පැවැත්වීමේදී මෙම සංකල්ප දෙකම උපකාරී වේ. සාර්ථක සමාජ සම්බන්ධතා නොමැති වීම නිසා පුද්ලගයෙකුගේ, කණ්ඩායමකගේ හෝ ප්‍රජාවකගේ සමාජීය ක්‍රියාකාරීත්වය දුර්වල වෙයි. එවන් අවස්ථාවකදී මැදිහත් විය යුතු අන්දම නිර්ණය කිරීම සමාජ වැඩකරුට පද්ධති න්‍යාය අනුසාරයෙන් පහසුවනු ඇත. ආතතිය රෝගයක් නොව එය පද්ධතියක අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් සේ සැලකීම සමාජ වැඩ පරිචයේ පිළිගැනීම හා සිය සේවාලාභියා සිටින තැන ඉදිරියට ගෙන යාම යන සංකල්පය සමග සැසඳේ.

සාරාංශය

පද්ධතියක් යනු කොටස් එකකට වැඩි ගණනකින් යුතු එම කොටස් අතර අන්‍යෝන්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයක් හා රැදියාවක් ඇති එක් එක් කොටසට සුවිශේෂ කාර්යභාරයක් හිමි සමස්ථයකි. සමාජ පද්ධති න්‍යාය

අනුව සමාජ සංවිධානය සලකා බැලීමත්, සමාජ වැඩ පරිචය සකසා ගැනීමත් වඩා පහසුය. පද්ධති න්‍යායේ හඳුන්වා ඇති විවෘත පද්ධති, ආවෘත පද්ධති, සංවිධානය, කඩ ඉම්, ආතතිය, ශක්තිය, සන්නිවේදනය, ප්‍රතිපෝෂණය, වෙනස, ස්ථාවර බව, කාලය, අවකාශය යන සංකල්ප සමාජ වැඩකරුගේ මැදිහත්වීමේ ක්‍රියාවලියේදී බෙහෙවින් ප්‍රයෝජනවත් වේ. තවද එම සංකල්ප සමාජ වැඩ මූලධර්ම සමග සැසඳේ. සමාජ වැඩ වෘතිය විවිධ ක්ෂේත්‍රයන්ගෙන් ලබාගෙන ඇති දැනුම අවශ්‍ය පරිදි ගොනු කර ගැනීමේ පහසුව පද්ධති න්‍යාය තුළින් සමාජ වැඩකරුට ලැබේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

සෝමානන්ද, ඩී. (2018) *සමාජ සංවර්ධන පරිචය සඳහා බෞද්ධ ප්‍රවේශයක්*. ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොල

Anderson, Ralph. E., Cater Irle E. (1975) *Human Behavior in the Social Environment*. Aladine Publishing Co. Illinois.

Crossman, Ashley. (2017) *Research Gate*. Accessed 23 October, 2023. From

<https://www.thoughtco.com/social-system-3026595>

Compton, B. R., Galaway, B. (1979) *Social Work Processes Revised Edition*. The Dorsey Press, Homewood, Illinois.

Monane, J. H. (1976) *A Sociology of Human System* Appleton. Century – Croft, NY

Pincus, Allen., Minaham, Anne. (1973) *Social Work Practice, Model and Methods*. Peacock Publishers, Itasea, Illinois.

Pichard, Betty, J. (1979). *A Printer Revised Edition*, The Dorsey press, Homewood, Illinois.

"Social System" Vocabulary.com Dictionary, Vocabulary.com, Accessed 22 Oct. 2023. From [https://www.vocabulary.com/dictionary/social system](https://www.vocabulary.com/dictionary/social%20system).

Social Work License Map, Accessed 22. Oct. 2023. From. <https://socialworklicensemap.com/social-work-resources/theories-and-practice-models/systems-theory/>

Schneider, M. E. (2001) *International Encyclopedia of the Social*

& *Behavioral Sciences*. Accessed 22 Oct. 2023.
<https://www.sciencedirect.com/topics/psychology/systems>.

Wikipedia, Accessed 22. Oct. 2023. From
https://www.google.com/search?q=social+system+definition&og=social+system+&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqBwgDEAAyGAAQyBggAEEUYOTIHCAEQABiABDIHCAIQABiABDIHCAMQABiABDIHCAQQABiABDIGCAUQRRg8MgYIBhBFGDwyBggHEUYPNIBCTM0MTM4ajBqN6gCALACAA&sourceid=chrome&ie=UTF-8#ip=1

Watson, W. H. (2012) *Encyclopedia of Human Behavior* (Second Edition), Accessed 22. Oct. 2023. From. <https://waraqa.org/wp-content/uploads/2021/04/Encyclopedia-of-Human-Behavior-Second-Edition.pdf>